

‘Patiëntgerichtheid is voor ons centrum zeer belangrijk en we willen de wachttijden zo laag mogelijk houden’

REPORTAGE Sinds jaar en dag kunnen havenarbeiders terecht bij ZAS Medisch Centrum Kaai 142. Het centrum is een begrip in de Antwerpse haven, waar ook niet-havenarbeiders maar al te graag naar uitwijken vanwege de korte wachttijden en het uitgebreide zorgaanbod.

De eerste sneeuw van 2025 heeft zich als een koude dunne deken over de Antwerpse haven gelegd. Het havengebied tekent wit af tegen de grauwgrijze lucht en de voorbijrijdende vrachtwagens. De koude winterse dag zal voor veel spoeddiensten in België in het teken staan van patiënten met kleine traumata, zoals botbreuken en kneuzingen als gevolg van ongelukken door de gladheid. En ook ‘den 142’, zoals het Antwerpse medisch centrum in de volksmond wordt genoemd, zal de gevolgen van het winterweer ondervinden.

ZAS Kaai 142 begon eind jaren '60 als een soort Kind en Gezin voor de kinderen van binnenschippers, maar groeide al snel uit tot een spoedgevallendienst voor havenarbeiders. “Door de jaren heen kwamen daar stelselmatig verschillende behandeltrajecten bij, zoals huis-tuin-en-keukenongevallen en sportblessures. Vandaag de dag is onze patiëntenpopulatie zeer divers en bestaat ze niet enkel uit havenarbeiders”, zegt Dirk Liekens, Verpleegkundig Afdelingshoofd van het medisch centrum. “In de Antwerpse haven werken meer dan zestigduizend mensen, waarvan de arbeiders maar een klein deel uitmaken. Daar komt nog bij dat de preventie maatregelen en werkveiligheid op de werkvloer de laatste jaren enorm zijn

ZAS Kaai 142 ziet jaarlijks zo'n 20.000 patiënten langskomen.

geëvolueerd. Er vinden een stuk minder arbeidsongevallen plaats en dat weerspiegelt zich hier. Het aandeel havenarbeiders binnen de patiëntenpopulatie loopt dus terug. We zien nu zelfs dat het aandeel arbeidsongevallen van niet-havenarbeiders groter is dan dat van havenarbeiders. Maar desondanks blijft de haven onze belangrijkste partner.”

‘Dit centrum is uniek binnen het medisch zorglandschap. We zitten als het ware tussen de eerste en tweede lijn in. We ontlasten huisartspraktijken en spoeddiensten die niet altijd tijd hebben voor kleinere traumatologie’

Compact centrum

Kaai 142 is een compact ingedeeld medisch centrum, met centraal in het gebouw de wachttijd. Op deze koude winterdag in januari zitten een vijftiental patiënten hier rustig te wachten; een handvol havenarbeiders, maar ook een

bejaard stel en een moeder met haar tienerdochter. Om de wachttijd heen zijn de verschillende behandelruimten gesitueerd, met aan de lange zijde van de zaal een vijftal identieke consultatieboxen. In de hoek van het gebouw bevindt zich een kleine ingreepruimte voor het zetten van hechtingen, met daarnaast de gipskamer en radiologie-

zaal. De wachttijd wordt verder omringd door de behandelruimte van de kinesist en de ruimte voor medische keuringen van zeelieden en havenpersoneel. “Iedereen kan hier langskomen”, zegt Liekens. “Van havenarbeiders tot aan senioren. Over het algemeen heb-

ben de mensen die ons weten te vinden wel een link met de haven, via een familielid of een kennis bijvoorbeeld. Maar we zien dat ook steeds meer mensen van buiten de haven naar ons toekomen. Jaarlijks zien we op die manier zo'n 20.000 mensen langskomen. Wat ons van de reguliere spoeddienst onderscheidt is onze laagdrempeligheid. Het centrum voelt niet aan als een ziekenhuis en onze wachttijden zijn laag, omdat we voornamelijk kleine traumatologie behandelen. Serieuzere zaken sturen we onder medische begeleiding door naar de spoed van ZAS Cadix.”

ZAS Kaai 142 wordt afwisselend en in deeltijd bemand door in totaal vijftien artsen, elf verpleegkundigen, een kinesist en een bandagist.

Reguliere spoeddiensten

Vanuit het ZAS wordt er een brede samenwerking gefaciliteerd met alle

mogelijke diensten, zodat snelheid en efficiëntie, wat cruciaal is voor een positieve patiëntenervaring, wordt doorgetrokken, stelt Liekens. Ook worden er op regelmatige basis medische en verpleegkundige ervaringen uitgewisseld. “Zo heeft ons personeel veel ervaring met het leggen van gipsverbanden, waarover ze bijscholing geven aan collega's uit de ZAS-ziekenhuisgroep.”

Het medisch centrum blijkt naast het hebben van specifieke expertises nog

Uniek

Dr. Nicolaas Vanderhoydonck, artscoördinator van het medisch centrum, zit in consultatiebox nummer 3 en heeft net zijn consultatie met een oudere dame afgerond. “Als je even een paar minuten kan wachten, dan kom ik zo bij je om je vragen te beantwoorden”, zegt de arts terwijl hij de groene deur van de consultatiekamer achter zich sluit en richting de wachttijd stapt. “Patiëntgerichtheid is voor ons centrum zeer belangrijk en

“Vandaag de dag is onze patiëntenpopulatie zeer divers en bestaat ze niet enkel uit havenarbeiders”, zegt Dirk Liekens, Verpleegkundig Afdelingshoofd van ZAS Kaai 142.

een troef in handen te hebben, namelijk het verlichten van de druk op de andere spoeddiensten. “Momenteel zien we in ons centrum vooral het type patiënten die in deze winterperiode reguliere spoeddiensten extra belasten. Omdat het gesneeuwd heeft en glad is, zijn er vandaag bijvoorbeeld veel mensen die met de fiets zijn gevallen. Ons centrum is gespecialiseerd in klein trauma, dus kunnen we prima deze patiëntengroep ontvangen, wat de druk op andere spoeddiensten verlaagt. Recentelijk zijn er ideeën uitgewisseld om onze werking te implementeren binnen andere reguliere ZAS-spoeddiensten.”

Volgens Liekens situeert ZAS Kaai 142 zich als het ware tussen de eerstelijnszorg en een reguliere spoeddienst. “Steeds meer mensen hebben moeite met het vinden van een huisarts, en spoedafdelingen hebben daardoor meer werk. We zien nu al dat huisartsen patiënten naar ons doorsturen voor het aanleggen van gips, radiologie en de behandeling van verstuingen”, zegt Liekens.

we willen de wachttijden voor patiënten zo laag mogelijk houden.” De arts staat normaliter één dag per week in Kaai 142, de overige dagen werkt hij als huisarts in de regio Antwerpen.

Vanderhoydonck benadrukt het unieke laagdrempelige karakter van het medisch centrum, dat volgens hem een waardevolle aanvulling is op het Antwerpse zorgaanbod. “Dit medisch centrum is toch wel uniek binnen het medisch zorglandschap. Zoals mijn collega al zei, we zitten als het ware tussen de eerste en tweede lijn in. We ontlasten huisartspraktijken en spoeddiensten die niet altijd tijd hebben voor kleinere traumatologie. Mensen kunnen gemakkelijk, zonder afspraak, bij ons binnenstappen”, aldus de arts.

Overflow opvangen

Vanderhoydonck: “Ook hebben we als voordeel dat de lijnen binnen het centrum kort zijn. Laatst kwam er een dame die al een week rondliep met een pijnlijke heup. We hebben in de zaal hiernaast een foto gemaakt waaruit

bleek dat haar heup gebroken was. Door de nauwe samenwerking kon ik op dat moment gelijk contact leggen met onze orthopedist om te overleggen of een operatie op korte termijn nodig was of niet. De indeling van het centrum stelt ons in staat om horizontaal te werken, waardoor de communicatie snel verloopt, wat tijd scheelt voor ons én de patiënt”, zegt Vanderhoydonck terwijl hij wijst naar de verschillende consultatieboxen.

trum krijgt op Google. “Ons centrum heeft een waardering van 4,8 op 5 sterren, wat laat zien dat mensen hier met een tevreden gevoel naar buiten stappen”, benadrukt Liekens terwijl hij wijst naar een groot wit bord aan een muur in de wachtruimte. Het bord hangt vol met positieve berichten, kaartjes en bedankjes van patiënten. “Regelmatig moeten we het bord leeghalen, omdat we er zoveel van binnenkrijgen.”

Om de wachttijd heen zijn de verschillende behandelruimten gesitueerd, met aan de lange zijde van de zaal een vijftal identieke consultatieboxen.

“Andersom merk ik ook vanuit mijn werk als huisarts de voordelen van het centrum. Zo stuur ik als het mogelijk is patiënten met kleine kwetsuren naar dit centrum door, waardoor ik patiënten met een complexere pathologie eerder zelf kan behandelen. Ik zie ZAS Kaai 142

ZAS Kaai 142 is sinds eind 2024 geaccrediteerd voor medische keuringen in de zeevaart, binnenvaart en voor arbeiders op offshorefaciliteiten, zoals boordplatforms en windmolenparken. Bovendien heeft het centrum recentelijk haar zorgaanbod verder uitgebreid met maritieme geneeskunde. “Hiermee spelen we in op een vraag uit de Antwerpse haven”, zegt Vanderhoydonck. “Elke dag meren in de haven van Antwerpen schepen aan met bemanningen uit de hele wereld. Die hebben uiteraard niet altijd toegang tot een huisarts, en hun schip wacht niet. Dat is een van de redenen om ons aanbod van medische hulpdienst voor zeelui uit te breiden.”

Voor de toekomst hoopt Kaai 142 het zorgaanbod verder af te stemmen op de noden van het zorglandschap. “We hopen een duurzame samenwerking op te zetten met de zorgaanbieders in de regio”, besluiten zowel Liekens als Vanderhoydonck.

‘We hopen een duurzame samenwerking op te zetten met de zorgaanbieders in de regio’

daarmee echt als een zorgpartner en aanvulling op de huisartsen in de regio. Ook is het voor mij persoonlijk fijn om hier deeltijds te werken. Het is een welkome afwisseling en ik kan er bepaalde vaardigheden, zoals het zetten van complexe hechtingen, in stand houden”, zegt de arts.

Maritieme geneeskunde

Dat ZAS Kaai 142 goed functioneert, getuigt de score die het medisch cen-

Tekst en foto's: Floris Cup